

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Питання визначення та дослідження якості освіти залишається незмінно актуальним у контексті застосування набутих знань у політичній науці. При вирішенні прикладних завдань у сфері освітньої політики сучасних держав у епоху бурхливого розвитку та трансформації ставлення наукового співтовариства до питань освіти, важливого значення набуває етап оцінки її якості. В сьогоденні якість неодмінно має виражатися у ефективності, результативності освітньої діяльності. Пропонуємо дослідити найбільш актуальні ознаки, які виокремлюють та вивчають передові науковці, які працюють над розробкою фундаментальних теоретичних рекомендацій щодо покращення політико-соціальних відносин у сфері освіти держави. У найзагальнішому розумінні, якість - це сукупність властивостей, ознак продукції, матеріалів, товарів, послуг, робіт, праці, що обумовлюють їх здатність задовольняти потреби і запити людей, відповідати своєму призначенню і вимогам, що пред'являються. Така міра відповідності визначається на основі стандартів, договорів, контрактів, запитів споживачів.

Якість освіти - соціальна категорія, яка визначає стан і результативність процесу освіти в суспільстві, його відповідність потребам і очікуванням суспільства (різних соціальних груп) у розвитку та формуванні цивільних, побутових і професійних якостей особистості [2].

У сучасному суспільстві існує як мінімум чотири соціальні групи споживачів вищої освіти, які зацікавлені в об'єктивній оцінці його якості та відповідності рівню розвитку суспільства. Перш за все, це держава, яка за допомогою підвищення якості освіти прагне підвищити конкурентоспроможність економіки і країни в цілому.

Друга група - роботодавці, зацікавлені в отриманні на підприємства і фірми висококваліфікованих працівників, котрі мають потреби, хоча б в перший час після отримання освіти, в підвищенні його рівня, якості, перекваліфікації. Третя група - університети (менеджмент і викладачі), які не просто формують якість вищої освіти, а й за допомогою нього закладають основи привабливості бренду та іміджу навчального закладу на ринку освітніх послуг. Нарешті, в якості сучасної освіти зацікавлені студенти, які, незважаючи на те, що в нашому суспільстві поки не утвердилась концепція «людського капіталу», прагнуть після закінчення вузу отримати не просто роботу за фахом, а високооплачувану роботу.

Якість освіти визначається сукупністю показників, що характеризують різні аспекти навчальної діяльності освітньої установи: зміст освіти, форми і методи навчання, матеріально-технічну базу, кадровий склад, які забезпечують розвиток компетенції молоді що навчається.

Виходячи з підходу до розуміння якості освіти, можна виділити наступні блоки показників якості:

1. Якість викладацького складу;
2. Стан матеріально-технічної бази навчального закладу;
3. Мотивація викладацького складу;
4. Якість навчальних програм;
5. Якість студентів;
6. Якість інфраструктури;

7. Якість знань;
8. Інноваційна активність керівництва;
9. Впровадження процесних інновацій;
10. Затребуваність випускників;
11. Конкурентоспроможність випускників на ринку праці;
12. Досягнення випускників.

Говорячи про якість вищої освіти, Болонська декларація виокремлює три найважливіші цілі, які необхідно досягти академічній якості:

- Майстерність в сфері досліджень, викладання та поширення знань, а також розвитку особистості;
- Здатність випускника знайти роботу на міжнародному ринку праці протягом усього життя;
- Мобільність - просторова, тимчасова, програмна - і особиста гнучкість.

Якість освіти - це синтетичний показник, що відображає сукупний прояв багатьох чинників - від динаміки і рівня розвитку освіти до вміння організовувати та керувати процесом формування якості у рамках будь-якої освітньої системи [2]. Це збалансоване відношення вищої освіти нормам та змісту основних стандартів вищої освіти, а також потребам основних і непрямих споживачів.

Предметом соціології освіти в широкому сенсі виступають інституційні зв'язки освіти і суспільства, тому якість освіти стає предметом вивчення соціології освіти з точки зору його затребуваності основними соціальними спільнотами в умовах соціокультурних, економічних і політичних змін суспільства [1].

Саме глобалізація вищої освіти, на наш погляд, багато в чому сприяла тому, що поняття «якість» освіти замінило його «ефективність», оскільки глобалізація сприяла формуванню світового ринку освітніх послуг згідно з генеральною угодою з торгівлі та послуг (GATS) існує чотири способи торгівлі освітніми послугами [3]:

- Споживання освітніх послуг за кордоном при відвідуванні країни-постачальника (пересування споживачів). Міжнародний потік студентів сьогодні становить найбільшу частку глобального ринку освітніх послуг, і якість освіти виступає важливим критерієм вибору національної системи освіти, конкретного вузу;

- Надавати послуги через кордон без участі споживача (дистанційне навчання). Дистанційна освіта стала можливим за рахунок використання нових інформаційних технологій (кабельний та супутниковий зв'язок, проведення аудіо- та відеоконференцій, програмне забезпечення для ПК і CD-ROM, та Інтернет) і в міру розвитку цих технологій можна прогнозувати подальший розвиток дистанційної освіти. Одночасно якість дистанційної освіти дуже складно визначити, особливо в умовах, коли провайдером освітніх послуг можуть бути будь-які вищі навчальні заклади, а також компанії або мережеві об'єднання вузів або компаній;

- Комерційна присутність постачальника в країні-споживачеві (офшорні іноземні університети). Мобільність вузів поки не отримала такого широкого поширення, як мобільність студентів або викладачів, оскільки така форма надання освітніх послуг пов'язана з певним підприємницьким ризиком, але якість освіти в таких умовах стає вирішальним фактором залучення споживачів;

- Участь в освітньому процесі професорсько-викладацького складу з країни-постачальника в країні-споживачеві (пересування постачальника послуг). Один з традиційних способів розвитку міжнародних зв'язків у галузі вищої освіти, що набув поширення ще в середньовічних університетах, сьогодні отримує майже таке ж поширення, що і мобільність студентів. Університет, що приймає іноземного професора, зацікавлений у високому рівні його професійного розвитку, якостей лектора і дослідника.

Також можна зробити висновок, що досить важливим показником оцінки якості вищої освіти на рівні глобального світового простору є міжнародні рейтинги університетів, які складають одну з найбільш актуальних і важливих областей соціології освіти, адже саме вони безпосередньо пов'язані з оцінкою комплексної роботи вузу, на глобально та локальному рівні.

Література

1. Півняк Г. Стандарти вищої освіти у контексті Болонської декларації / Г. Півняк // Вища школа. - 2004. - № 5-6. - 452 с.
2. Опратний С. Особливості управлінського процесу у сфері вищої освіти / С. Опратний // Вісник НАДУ. - 2004. - № 3. - 583 с.
3. Кісіль М.В. Система зовнішньої оцінки якості вищої освіти в Англії / М.В. Кісіль // Нова парадигма : журн. наук. пр. / гол. ред. В. П. Бех. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. - Вип. 53. - 428 с.